

การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (1986 – ปัจจุบัน)

กิติรัตน์ สัทพันธ์*

บทนำ

ในช่วงแรกของการเปลี่ยนแปลงมาสู่การเป็นรัฐสังคมนิยม ภายหลังจากยึดอำนาจในปี ค.ศ. 1975 ผู้นำพรรคประชาชนปฏิวัติลาวไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมชาติ หากแต่ให้ความสำคัญ ต่อการสร้างวัฒนธรรมแนวคิดสังคมนิยม กล่าวคือ ถือว่าเป็น “สมัยสำคัญของการต่อสู้เพื่อลบล้างร่องรอยซากเดนของวัฒนธรรมแนวคิดของลัทธิล่าเมืองขึ้นแบบเก่าและแบบใหม่ของระบอบศักดินา และสร้างวัฒนธรรมแนวคิดสังคมนิยมขึ้น” ซึ่งการปฏิวัติแนวคิดและวัฒนธรรมดังกล่าว มีความสำคัญในแง่สร้าง “คนลาวรุ่นใหม่ คนลาวสังคมนิยม” ที่มีคุณสมบัติ คือ เป็นปัญญาชนปฏิวัติที่จงรักภักดีต่อพรรค รับใช้ประเทศชาติ รับใช้ประชาชน จนกระทั่ง ภายหลังจากที่สังคมนิยมได้รับผลกระทบอันเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศภายใต้นโยบายจินตนาการใหม่ แนวนโยบายของพรรคและรัฐเกี่ยวกับการฟื้นฟูวัฒนธรรมชาติจึงปรากฏชัดเจนขึ้น

* คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากการเปิดประเทศ

การพัฒนาประเทศของลาวภายใต้นโยบายจินตนาการใหม่ (Post Socialism) กล่าวได้ว่าเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศแบบใหม่ ก่อนหน้านี้ลาวใช้แนวทางในการพัฒนาประเทศตามแบบสังคมนิยมมานานกว่า 10 ปี ภายใต้ “ระบบสหกรณ์รวม” ที่เน้นให้ประชาชนรวมกลุ่มกันทำการผลิตเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ไม่ว่าในการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ระบบดังกล่าวไม่ค่อยประสบความสำเร็จและทำให้เกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลในกลุ่มชาวนา

เมื่อประเทศผู้นำสังคมนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหภาพโซเวียต ซึ่งเดิมเคยใช้การพัฒนาแบบสังคมนิยมเปลี่ยนแปลงแนวทางในการพัฒนาประเทศมาใช้นโยบายใหม่ ที่เรียกว่า “เปเรสตรอยก้า (Perestroika)” และ “กลาสนอสต์ (Glasnost)” ซึ่งการปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาประเทศดังกล่าวได้เป็นต้นแบบให้ประเทศสังคมนิยมอื่น รวมทั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กล่าวคือ ในการประชุมสมัชชาพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ครั้งที่ 4 ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1986 โกลอน พมวิหาน เลขาธิการใหญ่พรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้ตัดสินใจประกาศนโยบายใหม่ในการพัฒนาประเทศที่เรียกว่า “จินตนาการใหม่” ในที่ประชุมสมัชชาพรรคในครั้งนี้ (อนันทร์ พุฒิชิต, 2547: 66)

อย่างไรก็ตามนโยบายพัฒนาประเทศที่เรียกว่า นโยบายจินตนาการใหม่ของลาวมิได้เหมือนนโยบายในการปฏิรูปประเทศของสหภาพโซเวียตทั้งหมด หากแต่รับมาบางส่วน กล่าวคือ ผู้นำลาวยอมที่จะเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจจากระบบสังคมนิยมมาสู่เศรษฐกิจระบบตลาด แต่ในทางการเมืองยังคงไว้เช่นเดิม พรรคประชาชนปฏิวัติลาวยังคงดำรงฐานะเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีอำนาจสูงสุด และเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศ ซึ่งการพัฒนาปรับใหญ่ทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวขณะที่ด้านการเมืองยังคงไว้ ถือว่าเป็นการเอา “บทเรียน” ความสำเร็จในการปฏิรูปประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และความล้มเหลวของสหภาพโซเวียต ซึ่งต่อมาล่มสลายใน ค.ศ. 1991 เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศภายใต้นโยบายจินตนาการใหม่มิได้ส่งผลต่อเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว หากแต่ยังรวมไปถึงการเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรม เมื่อประมวลโดยสังเขปพบว่า การค้าและการลงทุนรวมทั้งความช่วยเหลือในการพัฒนาเศรษฐกิจลาวจากภายนอกประเทศมีมากขึ้นทุกปีจากงบประมาณปีละ 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐในต้นทศวรรษ 1980 เพิ่มขึ้นเป็นกว่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปลายทศวรรษ 1980 และใน ค.ศ. 1994 ความช่วยเหลือที่ลาวได้รับจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 230 ล้านดอลลาร์ การลงทุนและความช่วยเหลือที่เพิ่มมากขึ้น ได้ส่งผลให้โครงสร้างทาง

เศรษฐกิจของลาวได้ปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบกลไกตลาดและการค้าเสรี ระบบเศรษฐกิจของลาวมีการขยายตัวในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรม

ในอีกด้านหนึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจของลาวได้ส่งผลทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อ ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคถีบตัวขึ้นสูง สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนลาวจำนวนมากโดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการที่มีรายได้คงที่ และเกษตรกรที่เปลี่ยนวิถีชีวิตเข้ามาทำงานในตัวเมืองประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวได้เปิดช่องว่างให้มีการไหลบ่าของวัฒนธรรมและแนวคิดบริโภคนิยมกดกร่อนวิถีชีวิตที่ดั้งเดิมและความสงบสุขของสังคมลาวให้ค่อยๆ สูญสลาย

โทรทัศน์ วิทยุ ซึ่งคนลาวในแต่ละครัวเรือนมีมากขึ้น อันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ ขณะที่การรับคลื่นวิทยุและโทรทัศน์จากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศไทยดูจะส่งผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรมของลาวอย่างยิ่ง วิภา อุตมฉันท์ ในผลงานวิจัยเรื่อง "ผลกระทบของสัญญาณวิทยุและโทรทัศน์ข้ามพรมแดนระหว่างไทย-ลาว" ที่ตีพิมพ์ในพ.ศ. 2544 ชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบันกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรลาวที่อาศัยอยู่ในแนวชายแดนไทย-ลาวระยะทางกว่า 1,750 กิโลเมตร ที่ห่างจากชายแดนในรัศมีไม่เกิน 50 กิโลเมตร สามารถรับคลื่นสัญญาณของไทยได้ชัดเจน ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของนครหลวงและหัวเมืองสำคัญทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่า สื่อไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระแสทุนนิยมโลก ได้ทำหน้าที่แพร่กระจายวัฒนธรรมบริโภคให้กับผู้รับสารอย่างกระตือรือร้น วัฒนธรรมตะวันตกที่เข้าไปในลาว ซึ่งไปพร้อมกับรายการโฆษณาทางโทรทัศน์และรายการประเภทบันเทิงเบาสมองที่มีจุดดึงดูดผู้ชมมากที่สุดและกว้างขวางที่สุด วัฒนธรรมบริโภคนิยมเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระบบค่านิยมต่างๆ ต่อสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล บุคคลในระดับผู้นำลาวล้วนชื่นชมมาที่โทรทัศน์ไทยว่าเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่ตรงตามไปให้ลาว (วิภา อุตมฉันท์, 2544: 185)

ทัศนคติของผู้นำลาวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ส่งผลเชิงลบต่อสังคมและวัฒนธรรมลาวดูเหมือนจะมีมากขึ้นตามลำดับ หุมพัน รัตตะนะวง นักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญของสปป.ลาว ได้ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างน่าสนใจว่า ในยุคแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจแบบการตลาดหรือการปฏิบัติตามนโยบายเปิดประตูเพื่อพัฒนาประเทศ ให้พ้นจากความล้มเหลวทางด้านเศรษฐกิจ สังคมลาวกำลังเผชิญหน้ากับกระแสแห่งการบริโภคผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมจากภายนอก ยิ่งไปกว่านั้นยังจะต้องเผชิญหน้ากับการรุกรานหรือการทำลายวัฒนธรรมด้วยร้อยแปดเล่ห์กลและพฤติกรรมอันนำผลร้ายมาสู่ออนาคตของวัฒนธรรมลาว อนาคตของสังคมลาวและลูกหลานที่จะเกิดตามมาใน

ภาพภาคหน้าจำเป็นอย่างยิ่งที่คนลาวทุกคนที่จะเป็นกำลังในการรักษาเสริมสร้างวัฒนธรรมอันดีงาม และแก้ไขสิ่งย่ำแย่ที่นานาประการที่สังคมประสบอยู่ (หุมพันธ์ รัตตะนะวง, 1996 ค: 166)

นโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรมของ สปป.ลาว

ผลกระทบด้านลบของการพัฒนาประเทศภายใต้นโยบายจินตนาการใหม่ที่มีต่อสังคม วัฒนธรรมลาว กล่าวได้ว่าเป็นที่วิตกกังวลของผู้นำลาวระดับสูง คำไต สีพันดอน ประธานคณะบริหารงานศูนย์กลางพรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปาฐกถาที่แสดงต่อกรมประชุมแถลงข่าวและวัฒนธรรมทั่วประเทศประจำ ค.ศ. 1993 ซึ่งให้ที่ประชุมตระหนักถึงแนวโน้มของความเสื่อมโทรมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น การขาดแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีของประชาชน การขาดคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน การให้ความสำคัญและตกเป็นทาสของเงิน การตกเป็นทาสของบริโภคนิยมและวัตถุนิยม การฉ้อราษฎร์บังหลวง และการขาดความขยันหมั่นเพียร (หุมพันธ์ รัตตะนะวง, 1996: 169)

ดังนั้นในการประชุมใหญ่ครบคณะครั้งที่ 9 ของคณะบริหารศูนย์กลางพรรคสมัยที่ 5 ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1994 ศูนย์กลางพรรคจึงมีมติว่าด้วย “เวียงงานวัฒนธรรมในระยะใหม่” กำหนดจุดยืนเกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติของลาวว่าหมายถึง วัฒนธรรมประเพณีของหลายชนเผ่าที่รวมเข้าเป็นวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่จะยืนยันความเป็นชาติลาวให้คงอยู่ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาคนในชาติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดความสามัคคีของคนในชาติในอันที่จะปกป้องรักษาและพัฒนาประเทศชาติ การที่ชาติไม่สามารถรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไว้ได้ ถือเอาเป็นสาเหตุสำคัญให้ชาติเสื่อมสูญถูกชาติอื่นกลืน (หุมพันธ์ รัตตะนะวง, 2544: 14) ที่ประชุมใหญ่คณะบริหารศูนย์กลางพรรคประชาชนปฏิวัติสมัยที่ 5 เดือนตุลาคม ค.ศ. 1994 เห็นว่าเป็นเรื่องขององค์การของพรรคและองค์กรของรัฐทุกหน่วยงานตลอดจนลงไปถึงระดับครอบครัวแล้วแต่มีหน้าที่และมีความรับผิดชอบในการปกป้องรักษาสืบทอดวัฒนธรรมของชาติ (หุมพันธ์ รัตตะนะวง, 2544: 15) ซึ่งแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมดังกล่าวต่อมาได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ฉบับแก้ไข ซึ่งสภาแห่งชาติรับรองในวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ. 2003 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 23 ระบุ รัฐจะส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เป็นมรดกอันดีงามของชาติและชนเผ่า รวมทั้งปกป้องรักษามรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และธรรมชาติ บุรณปฏิสังขรณ์ โบราณวัตถุ และปูชนียสถาน รวมทั้งการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ (สภาแห่งชาติ สปป.ลาว, 2006: 10)

ซึ่งจากนโยบายของพรรคและรัฐในการปกป้องรักษาสืบทอดและฟื้นฟูวัฒนธรรมชาติดังกล่าว หน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบปฏิบัติงานในด้านนี้ ในระดับกระทรวงคือ กระทรวงแถลงข่าว และวัฒนธรรม ขณะที่มิมีหน่วยงานระดับกรมอีกอย่างน้อย 2 กรม ที่รับผิดชอบในแง่ของการค้นคว้า วิจัย ได้แก่ สถาบันค้นคว้าวัฒนธรรม และส่วนหน่วยงานที่รับผิดชอบในการอบรมเผยแพร่แบบแผน ทางวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ก็คือ กรมวัฒนธรรมมหาชน

สถาบันค้นคว้าวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการค้นคว้าวิจัยของลาว ตั้งขึ้นมาตั้งแต่ ค.ศ. 1983 เดิมมีชื่อว่าสถาบันค้นคว้าศิลปะวรรณคดีแห่งชาติ ต่อมาเมื่อเปลี่ยนชื่อมาเป็นสถาบัน ค้นคว้าวัฒนธรรมได้ขยายบทบาทการวิจัยและค้นคว้าที่กว้างขวางขึ้น คือ มีบทบาทในการค้นคว้า ประวัติศาสตร์และความเป็นมาทางด้านอารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ จิตกรกรรม ทัศนกรรม ศิลปดนตรี วรรณคดี และภาษาศาสตร์ของชาติลาวบรรดาเผ่าทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังมีบทบาทในการพิมพ์เผยแพร่เอกสารและงานวิจัยที่ได้รับอนุมัติเพื่อเผยแพร่ไปยังประชาชน (สินสะหวัน เคื่องเทบลิด, 2000: 4)

การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติใน สปป.ลาว

ภายใต้นโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรมของลาว กิจกรรมสำคัญที่พรรคและรัฐได้ดำเนินการ คือโครงการปกป้องรักษาโบราณ โครงการบุญมหาไหหารผ้าลาว โครงการอนุรักษณ์และบูรณะ โบราณสถานสำคัญของชาติ การจัดพิมพ์วรรณกรรมประวัติศาสตร์ การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติทาง ศาสนา และการรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติทางภาษา

โครงการปกป้องรักษาหนังสือโบราณลาว

โครงการนี้เริ่มขึ้นในค.ศ. 1992 เป็นโครงการ 10 ปี โดยได้รับความร่วมมือสนับสนุนทาง ด้านงบประมาณ และผู้เชี่ยวชาญจากรัฐบาลเยอรมัน แต่โครงการดังกล่าวมีนักวิชาการลาว คือ วงเดือน เนตตะวง หัวหน้าอำนวยการหอสมุดแห่งชาติในขณะนั้นเป็นหัวหน้าโครงการ โครงการ หนังสือโบราณในแง่การเสริมสร้างความรู้ลึกซึ้งชาตินิยมทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนลาว และเผยแพร่ไปยังต่างชาตินั้น จากการสำรวจทำให้เห็นว่า ลาวเป็นประเทศที่มีโบราณเก่าแก่จำนวนมาก อยู่ตามวัดต่างๆ ทั่วประเทศ กล่าวคือจากวัดทั่วประเทศจำนวน 2,800 แห่ง มีวัดทั่วประเทศ ถึง 830 แห่งที่มีหนังสือโบราณอยู่ โดยมีหนังสือโบราณจำนวน 368,260 ผูก และพับลา 8,973 เล่ม นอกจากนี้ผลการศึกษาเนื้อหาในหนังสือโบราณ ซึ่งถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ยังชี้

ให้เห็นว่า หนังสือโบราณเหล่านี้ เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญของชาติที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชาติ กฎหมายโบราณ ฮิตโคลงประเพณี ตำรายาพื้นบ้าน ภาพยนตร์ก่อสร้าง นิทานพื้นบ้านทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองของชาติในทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่ ศตวรรษที่ 15-16 เป็นต้นมา (สินสะหวັນ เคื่องเทบลิด, 2002: 5-7)

โครงการบุญมโหฬารผ้าลาว

เป็นอีกโครงการหนึ่งที่ตอบสนองนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรม และยังรวมไปถึงชาตินิยมในทางเศรษฐกิจ ที่จะทำให้ประชาชนลาวในยุคสังคมนิยม ที่กระแสแฟชั่นโลกาภิวัตน์จากภายนอกหลังไหลเข้าไปในลาวให้หันกลับมานิยมแต่งกายชุดลาวซึ่งเป็นชุดประจำชาติ และใช้ผ้าลาวพื้นเมือง โครงการบุญมโหฬารผ้าลาว เกิดขึ้นครั้งแรกในค.ศ. 1996

นอกจากหน่วยงานภาครัฐจะมีบทบาทสำคัญในโครงการดังกล่าวแล้ว ภาคเอกชนและมูลนิธิที่อยู่ในประเทศลาวยังเข้ามาสนับสนุนโครงการดังกล่าว ที่สำคัญคือกลุ่มอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปะผ้าพื้นเมืองลาว โดยได้รับทุนผ่านมูลนิธิมหาสิลา วีระวง มูลนิธิญี่ปุ่นประจำภาคพื้นอาเซียน องค์การพัฒนาเยอรมัน องค์การออกซิฟาน เบลเยียม (Oxfam Belgium) โครงการหลวงน้ำทา (EC) เป็นต้น ผลสำเร็จในการจัดงานครั้งแรกในแง่การส่งเสริมให้คนลาวใช้ผ้าลาว ได้ทำให้มีการจัดงานบุญมโหฬารผ้าลาวขึ้นอีกเป็นครั้งที่ 2 ในค.ศ. 1998 และครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 8-10 พฤศจิกายน ค.ศ. 2000 โดยขยายการมีส่วนร่วมให้แขวงต่างๆ ได้นำผลิตผลผ้าพื้นเมืองมาวางแสดงและขาย ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมาธิการแห่งชาติลาวด้านวัฒนธรรม สถาบันค้นคว้าวัฒนธรรม และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงแถลงข่าว และวัฒนธรรม สถาบันค้นคว้าวัฒนธรรม ต่างเห็นว่าเป็นโครงการที่ตอบสนองนโยบายวัฒนธรรมชาติ เป็นการรักษาวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของชาติ และทำให้คนลาวเห็นคุณค่าของผ้าลาว และการปกป้องรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (สินสะหวັນ เคื่องเทบลิด, 2001: 6-8)

โครงการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานสำคัญแห่งชาติ

ถือว่าเป็นโครงการที่ตอบสนองนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่โครงการหนึ่งของลาว เริ่มจากการออกกฎหมายและระเบียบในการตรวจสอบและคุ้มครองโบราณสถานโบราณวัตถุ กล่าวคือ ในค.ศ. 1990 ได้มีการออกบทแนะนำของกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม เลขที่ 139/ถว ลงวันที่ 22 มีนาคม 1990 เกี่ยวกับการประกาศของกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม

เลขที่ 502/ถว ลงวันที่ 7 สิงหาคม 1991 ให้จัดการสำรวจโบราณสถานและเก็บรักษาโบราณวัตถุ ที่มีคุณค่า และประกาศกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม เลขที่ 350/ถว ลงวันที่ 29 มิถุนา 1993 ให้จัดตั้งการกวาดขันร้านค้าขายโบราณวัตถุ ประกาศกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม เลขที่ 342/ถว ลงวันที่ 24 มิถุนายน 1993 แนะนำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเพิ่มการกวาดขันตรวจตรา การ ลักลอบเอาโบราณวัตถุออกนอกประเทศอย่างเข้มงวด และใน ค.ศ. 1995 มีการออกประกาศของ กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม เลขที่ 943/ถว ลงวันที่ 30 สิงหาคม 1995 ว่าด้วยการอนุรักษ์ และคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (วันนะสิน เมธา-มิถุนา, 1999: 3-4)

ในทางปฏิบัติกล่าวได้ว่าพรรคและรัฐได้ให้ความสนใจในการศึกษาประวัติ ความเป็นมาและ ความสำคัญของโบราณสถานสำคัญในประเทศตลอดจนการวางแผนทางในการอนุรักษ์และบูรณะ โบราณสถาน ตัวอย่างเช่น รัฐบาล ลพ.ลาวได้ร่วมมือกับรัฐบาลฝรั่งเศสโดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมพิพิธภัณฑสถานและโบราณวัตถุ กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมของลาว กับสถาบันแห่งชาติ ด้านภาษาและความศิวิไลซ์ ภาคตะวันออกของฝรั่งเศส ร่วมมือในโอกาสขึ้นทะเบียนบัญชีมาตรฐาน โบราณวัตถุของลาวด้วยคอมพิวเตอร์ การจัดสัมมนาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดสีสะเกด ซึ่งเป็นวัดแห่งเดียวในวัฒนธรรมหลวงเวียงจันทน์ที่สร้างขึ้นในสมัยเจ้าอนุวงศ์ กษัตริย์องค์สุดท้ายแห่ง อาณาจักรล้านช้าง และเป็นวัดเดียวที่รอดพ้นจากการเผาทำลายของกองทัพสยามในสงครามปราบ เจ้าอนุวงศ์ นอกจากนี้วัดสีสะเกดยังเป็นที่รวบรวมพระพุทธรูปเก่าแก่จำนวนมาก ทั้งที่เป็นพระ พุทธรูปสมัยล้านช้าง และสมัยขอมที่มีความเร่งด่วนที่จะต้องขึ้นทะเบียน (สินสะหวัน เคื่องเทบลิต, 2002: 9-10)

โครงการรื้อฟื้นวรรณกรรมลาวโบราณ

ในส่วนวรรณกรรมโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณกรรมประวัติศาสตร์ ก็เป็นกิจกรรม หนึ่งที่พยายามรื้อฟื้นความยิ่งใหญ่ของลาวในอดีต วรรณกรรมโบราณที่ถูกนำมาจัดพิมพ์เผยแพร่ที่ สำคัญ คือ วรรณกรรมประวัติศาสตร์เรื่องท้าวฮุ่งท้าวเจือง ซึ่งนักวิชาการลาวในยุคปัจจุบันถือว่าเป็น "มหากาพย์" ที่มีคุณค่าทางด้านเนื้อหาสาระ มีคุณค่าในรูปแบบของการประพันธ์ เพราะ ปรากฏรูปแบบการประพันธ์ที่หลากหลาย ทั้งในรูปกาพย์ กลอน โคลง รวมทั้งคุณค่าในการ ใช้ศัพท์และสำนวนภาษา ในส่วนเนื้อหานั้นมีคุณค่าในแง่ประวัติศาสตร์ การสะท้อนให้เห็นชีวิต วัฒนธรรมสังคมของลาวในสมัยโบราณ (กะชวงตะแหลงข่าวและวัดทะนะท่า, 2000: 3) วรรณกรรมเรื่องท้าวฮุ่งท้าวเจือง ซึ่งเป็นผลงานเดิมของสิลา วีระวงได้ค้นคว้าไว้ สถาบันค้นคว้า ศิลปะวรรณคดีและคณะอำนวยการหอสมุดแห่งชาติ ลพ.ลาวได้นำมาจัดพิมพ์ใหม่ใน ค.ศ. 1998

และหลังจากพิมพ์เสร็จ รัฐบาลได้มีการจัดงานเพื่อฉลองหนังสือ “มหากาพย์ท้าวอุ่งท้าวเจือง” อย่างยิ่งใหญ่ (กะซวงถะแหล่งข่าวและวัดพระนะท่า, 2002 ข: 4)

นอกจากวรรณกรรมประวัติศาสตร์ท้าวอุ่งท้าวเจือง วรรณกรรมประวัติศาสตร์อื่นที่ถูกนำมาพิมพ์เผยแพร่ใหม่ยังรวมไปถึงวรรณกรรมประวัติศาสตร์เรื่อง “กาทบเมืองพวน” ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 2001 วรรณกรรมประวัติศาสตร์ “ลานลพพะสุน” ตีพิมพ์เผยแพร่ใน ค.ศ. 2002 และวรรณกรรมประวัติศาสตร์ “พื้นเวียงสะโหมเจ้าอะนุ” ใน ค.ศ. 2004 ซึ่งหน่วยงานหลักของรัฐที่รับผิดชอบในการจัดพิมพ์คือ คณะคัมภีร์ภาษาวิชาภาษาลาว – วรรณคดี คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติของลาว

ในด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมมรดกวัฒนธรรมลาวบรรดาเผ่า ใน ค.ศ. 1996 ได้มีการสร้างศูนย์ข้อมูลมรดกวัฒนธรรมของลาวบรรดาเผ่า ที่สถาบันคัมภีร์วัฒนธรรมที่เวียงจันทน์ การดำเนินโครงการเก็บข้อมูลและวิจัยวัฒนธรรมบรรดาเผ่า เพื่อสร้างหอวัฒนธรรมแขวงอัตตะปือ ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรออสตอม (ORSTOM) นอกจากนี้ยังมีโครงการสร้างโรงเรียนศิลปะดนตรีพื้นเมืองที่แขวงหลวงพระบางและโครงการขยายหอพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าวิทยาแขวงต่างๆ ทั่วประเทศ (ลินสะหวัน เคื่องเทบลิต, 2000: 4-5)

การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติทางศาสนา

พุทธศาสนากับสังคมลาวกล่าวได้ว่าอยู่ควบคู่กันมานาน อย่างไรก็ตาม ในสมัยการทำสงครามปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนลาวมาสู่รัฐสังคมนิยม หรือแม้กระทั่งในช่วงภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระยะแรกๆ ลาวมักจะถูกโจมตีโดยประเทศในค่ายโลกเสรีในลักษณะที่ว่า พรรคประชาชนปฏิวัติลาวซึ่งเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ได้ดำเนินการล้มล้างพุทธศาสนาในลาว การกล่าวโจมตียังมีน้ำหนักอย่างยิ่งเมื่อสมเด็จพระสังฆราชอาณาจักรลาว สมเด็จพระยอดแก้วพุทธชินโรสสาภมมหาสังฆปาโมกข์ (บุญทัน บุญรัตน์) ได้หลบหนีจากนครเวียงจันทน์เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเมื่อวันที่ 5 มีนาคม ค.ศ. 1979 อย่างไรก็ตามในช่วงแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบสังคมนิยม ท่ามกลางกระแสข่าวโจมตีการสูญสิ้นพุทธศาสนาในสปป.ลาว ก็ยังไม่ปรากฏว่าพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้แสดงท่าทีอย่างไรต่อกระแสดังกล่าว รวมทั้งไม่มีเอกสารหรือหนังสือที่เป็นของพรรคและรัฐนำเสนอไปประเด็นนี้ให้ปรากฏต่อผู้สนใจในต่างประเทศ ดังนั้นสถานะของพุทธศาสนาในสังคมลาวจึงเป็น เรื่องที่รับรู้ภายในสังคมว่าดำรงอยู่ในสถานะอย่างไรเป็นไปตามกระแสการโจมตีจากภายนอกประเทศหรือไม่

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ นักประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งเป็นชาวต่างชาติคนแรกๆ ที่มีโอกาสเดินทางเข้าไปเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวภายหลังลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบสังคมนิยมตามคำเชิญขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คณะของชาญวิทย์ เกษตรศิริเดินทางเข้าไปลาวในต้นเดือนเมษายน ค.ศ. 1987 ข้อมูลที่ชาญวิทย์ได้รับการบรรยายจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลลาว ก็คือ ลาวในปัจจุบัน (ค.ศ. 1987) มีวัดอยู่ทั้งสิ้น 3,000 กว่าวัด มีพระประมาณ 6,000 รูป มีสามเณรกว่า 11,000 องค์และมีแม่ชีกว่า 400 คน โดยพระสงฆ์ลาวในขณะนั้นทำหน้าที่ 4 อย่าง คือ ประการแรก อบรมให้ประชาชนสามัคคีกันให้ประชาชนรู้จักพึ่งตนเอง ประการที่สอง จัดการศึกษาตั้งโรงเรียนสอนตามหลักสูตรของชาติ ทั้งทางวิทยาศาสตร์และภาษา รวมทั้งทำหน้าที่ในการล้มล้างการไม่รู้หนังสือของคนลาว โดยสอนทั้งในเมืองและชาวบ้านตามป่าตามดอย ประการที่สาม ทำหน้าที่เกี่ยวกับการแพทย์พื้นเมือง และที่สี่ดูแลรักษาวัดวาอาราม (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544: 35-37) พูมี วงวิจิต ผู้นำในระดับต้นๆ ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ยอมรับว่าคนลาวนับถือพุทธศาสนามาช้านาน หลักการของพุทธศาสนาไม่ขัดกับหลักของลัทธิมาร์กซ์-เลนิน หากแต่มีความสอดคล้องกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการขัดเกลาคุณสมบัติของประชาชนลาวให้เป็นคนมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ และเป็นคนดี (พูมี วงวิจิต, 1995: 63)

การศึกษาเรื่อง "สิทธิมนุษยชนใน สปป.ลาว : กรณีศึกษาเสรีภาพทางศาสนาของคริสตชนนิกายโปรเตสแตนต์ ระหว่าง ค.ศ. 1975-2000" ของวรรณสิริ สุจินดา ยืนยันว่า พุทธศาสนาในปัจจุบันยังคงมีบทบาทอย่างสูงในกลุ่มชาวลาวลุ่ม ระบอบมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ของลาว (Marxist - Leninist) ถือว่าพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมลาวมากกว่าแค่ศาสนา และประมาณร้อยละ 60 ของประชาชนลาวนับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาท อย่างไรก็ตามกรมการศาสนาของสปป.ลาว ก็ได้ควบคุมให้การสอนพุทธศาสนาต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับหลักการของมาร์กซิสต์ พระสงฆ์ทุกรูปต้องได้รับการอบรมทางการเมืองซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของบทเรียนสงฆ์ วินัยสงฆ์ และบทความเกี่ยวกับศาสนาต้องได้รับการตรวจทานโดยกรมการศาสนาเพื่อให้แน่ใจว่าเนื้อหาต่างๆ ของบทความสอดคล้องกับแนวทางพัฒนาแบบสังคมนิยมลาว อย่างไรก็ตามในขณะที่พรรคและรัฐให้การยอมรับพุทธศาสนา แต่ในทางตรงกันข้ามกลับดำเนินการไม่ยอมรับและจำกัดการขยายตัวของคริสตศาสนาในสปป.ลาว และในบางครั้งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของรัฐก็มักจะอ้างว่าการประกาศศาสนาของคริสเตียนเป็นการสร้างความแตกแยกในสังคมและเป็นการกระทำที่ขัดรัฐธรรมนูญ (วรรณสิริ สุจินดา, 2546: 211)

สิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งเกี่ยวกับสถานะของพุทธศาสนาในสปป.ลาว กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับแรกในค.ศ. 1991 ไม่มีบทบัญญัติรับรองฐานะของพุทธศาสนาในทางใดทางหนึ่ง แต่ใน

รัฐธรรมนูญแห่งสปป. ลาว ที่ได้แก้ไขปรับปรุงโดยสภาแห่งชาติและผ่านมติรับรองเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ. 2003 ในมาตรา 9 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า รัฐเคารพและปกป้องการเคลื่อนไหว อันถูกกฎหมายของพุทธศาสนิกชนและศาสนิกชนอื่น (สะพานแห่งชาติ สปป. ลาว, 2006: 6) ซึ่ง สอดคล้องกับหนังสือประวัติศาสตร์ชาติที่รัฐเขียนชี้ให้เห็นว่า พุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทในวิถี ชีวิตวัฒนธรรมของคนลาวมานานแล้ว ประวัติศาสตร์ชาติได้ชี้ให้เห็นเหตุผลที่ทำให้คนลาวในสมัย โบราณนับถือพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวของการยอมรับนับถือพุทธศาสนาในสังคมลาวใน ปัจจุบันว่าเป็นเพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ไม่มีเทพเจ้า และไม่ยอมรับอำนาจสูงสุดของเทพเจ้า ทั้งในศาสนาพราหมณ์และศาสนาอื่นๆ ขณะเดียวกันก็รับรู้ถึงความสามารถของมนุษย์และด้านการ แบ่งชนชั้นของสังคม ดังนั้นด้วยคำสอนของพุทธศาสนาที่มีเหตุมีผล ทำให้พุทธศาสนาได้รับการ ยอมรับจากคนลาวในสมัยโบราณอย่างมากมาย (กะซวงกะแหลงข้าวและวัดทะนะท่า, 2000: 71)

ประวัติศาสตร์ชาติได้เชื่อมโยงให้เห็นว่าพุทธศาสนาเคยมีบทบาทดังกล่าวมาแล้วตั้งแต่อดีต กล่าวคือวัดเป็นสถานศึกษาสำหรับชาวบ้านส่งลูกหลานเข้าไปอบรมศีลธรรม เล่าเรียนเอาวิชาชีพ ต่างๆ ตามที่สอนกันในสมัยนั้นๆ วัดเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมซึ่งเป็นที่รวบรวมศิลปกรรมต่างๆ ของ ชาติไม่ต่างกับพิพิธภัณฑ์ วัดเป็นศาลยุติธรรม พระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้อบรมไกลเกลี่ยปัญหา ชีวิตและครอบครัว วัดเป็นสถานลงเคราะห์ลูกหลานของชาวบ้านที่ไร้ญาติขาดวงศ์วานได้ไปขอ อาศัยอยู่วัดเพื่อเลี้ยงชีพและร่ำเรียนวิชาความรู้ วัดเป็นสถานพยาบาล เป็นที่รักษาสุขภาพของคน เจ็บไข้ พระสงฆ์เป็นหมอยา วัดเป็นสโมสร เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านไปพบปะถามข่าวคราวในเวลา มี พิธีบุญ วัดเป็นสถานที่บันเทิง เป็นสถานที่จัดพิธีบุญประจำปี ซึ่งมีการแสดงมหรสพให้ชาวบ้านได้ พักผ่อนหย่อนใจ วัดเป็นสถานที่เก็บเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ที่ชาวบ้านร่วมกันใช้ในเวลายามงานบุญ ประจำปีหรือยืมไปใช้เมื่อมีงานบุญที่บ้าน วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม เป็นสถานที่ให้บริการด้าน พิธีกรรมต่างๆ (กะซวงกะแหลงข้าวและวัดทะนะท่า, 2000: 127 -128)

การรื้อฟื้นภาษาลาว

กล่าวได้ว่าสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน ได้ส่งผล กระทบต่อภาษาลาวที่ทำให้ผู้นำลาวต้องให้ความสำคัญต่อภาษาลาวมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิด ขึ้นกับภาษาลาวในยุคปัจจุบันที่สร้างความวิตกกังวลเกี่ยวกับภาษาลาวที่สำคัญคือ

ประการแรก สืบเนื่องมาจากการไหลบ่าทางวัฒนธรรมของวัฒนธรรมต่างชาติ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งวัฒนธรรมและภาษาจากประเทศไทยเข้าไปในสังคมลาว อันเนื่องมาจากสื่อข้ามชาติ ไร้พรมแดน เช่น รายการวิทยุและโทรทัศน์จากประเทศไทย ซึ่งการที่เมืองใหญ่ของลาวมีผู้คนอยู่

อาศัยจำนวนมาก ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงติดกับประเทศไทย ทำให้สามารถรับชมและรับฟังรายการวิทยุโทรทัศน์ได้อย่างสะดวกและเป็นที่นิยม เพราะเป็นรายการที่ตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้ส่งผลสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ภาษาไทยในหมู่ประชาชนลาว ทำให้คนลาวพูดภาษาไทย รู้หนังสือไทย ร้องเพลงไทยได้ดีกว่าพูดภาษาลาวและเขียนหนังสือลาว ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นอันตรายและส่งผลกระทบต่อเอกลักษณ์ วัฒนธรรมและภาษาของลาว (บุญคง สุขะวัต, 2001, น.71-72)

ประการที่สอง สืบเนื่องจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่ทำให้เกิดศัพท์เทคนิคใหม่ที่ไม่เคยมีในภาษาลาวมาก่อน จึงมีความวิตกกังวลในหมู่ผู้นำและนักวิชาการทางด้านภาษาของลาว ที่วิตกกังวลว่าอาจทำให้เอกลักษณ์ทางภาษาของลาวสูญหายไปในสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้มีการประชุมของบรรดานักอักษรศาสตร์ด้านภาษาของลาวเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ในการประชุมได้ระดมวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับภาษาลาวที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 8-10 ตุลาคม 1990 ที่นครเวียงจันทน์ ได้นำไปสู่ข้อสรุปสำคัญในเรื่องนี้ก็คือ ยอมรับให้การใช้ศัพท์เทคนิคทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดังกล่าว โดยให้เขียนตามเสียงของภาษาต่างประเทศโดยใช้ภาษาลาว

ประการที่สาม ผู้นำลาวและนักวิชาการด้านภาษาของลาวต้องการให้ภาษาลาวเป็นภาษาแห่งชาติที่เป็นสื่อกลางของบรรดาชนเผ่าที่มีมากกว่า 70 เผ่าในสปป.ลาว ปัญหาที่สำคัญก็คือ การที่ลาวมีชนเผ่าจำนวนมาก ทำอย่างไรการส่งเสริมภาษาลาวเป็นภาษาแห่งชาติจะไม่ทำลายเอกลักษณ์วัฒนธรรมทางภาษาของบรรดาชนเผ่า ซึ่งในประเด็นดังกล่าวมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและพยายามหารูปแบบที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นภายในชาติ (คณะกษัตริย์กษัตริย์ศาสตราจารย์, 1990: 62-63)

อย่างไรก็ตามผู้นำและนักวิชาการด้านภาษาต่างมีความเห็นตรงกันว่า ภาษาศาสตร์หรือภาษาของชาติเป็นหนึ่งในบรรดาปัจจัยที่ทำให้เกิดความเป็นชาติ ซึ่งทุกๆชาติในโลกจะต้องมีภาษาของตนเอง เช่น ชาติลาวก็ต้องมีภาษาลาว ชาติไทยก็มีภาษาไทย ภาษาของชาติเป็นพื้นฐานมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติ เป็นเครื่องมือสำคัญในการประสานสัมพันธ์ของคนในชาติตลอดจนทำหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละชาติ ดังนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ชาติลาวจะต้องส่งเสริมและสืบทอดภาษาลาว (คณะกษัตริย์กษัตริย์ศาสตราจารย์, 1990: 72)

ในหนังสือประวัติศาสตร์ชาติได้นำเสนอให้เห็นว่า ภาษาลาวเป็นภาษาที่อยู่ควบคู่กับชาติลาวมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยชี้ให้เห็นว่าคนลาวเผ่าต่างๆ มีตัวหนังสือของตนเองมาแล้วนับเป็นเวลา

พันกว่าปีที่ผ่านมา ในเบื้องต้นได้รับอิทธิพลจากตัวหนังสือสันสกฤตที่เข้ามาพร้อมกับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย และต่อมาเมื่อพุทธศาสนาแผ่เข้ามาตัวหนังสือบาลีก็เข้ามามีอิทธิพลในภาษาลาว อย่างไรก็ตามคนลาวก็ได้ดัดแปลงตัวหนังสือดังกล่าวมาเป็นตัวหนังสือของตนเอง ดังจะเห็นได้จากการค้นพบศิลาจารึกที่บ้านทรายฟองที่เมืองหาดทรายฟอง กำแพงนครเวียงจันทน์ที่เขียนด้วยตัวหนังสือบาลีและสันสกฤต กล่าวถึงการสร้างโรงพยาบาลของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 กษัตริย์เขมรแห่งอาณาจักรขอมในพุทธศตวรรษที่ 12 อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากอิทธิพลวัฒนธรรมของมอญและเขมรเสื่อมอำนาจลงในต้นศตวรรษที่ 13 คนลาวเผ่าต่างๆ ทั้งที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำโขงและลุ่มน้ำเจ้าพระยาก็ได้ถือเอาโอกาสดังกล่าว ปรับปรุงตัวหนังสือลาวดั้งเดิมขึ้นมาอีกครั้ง เพื่อให้สามารถอ่านและเขียนให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น (กะชวงณะแหล่งข่าวและวัดทะนะท่า, 2000: 73-74)

เอกสารเผยแพร่ของทางราชการลาวดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าภาษาลาวแท้มีลักษณะเด่นอยู่ 8 ประการคือ “เป็นคำโดด ประเภทพยางค์เดียว คำคำเดียวอาจมีหลายความหมายซึ่งขึ้นอยู่กับว่า ทำหน้าที่อย่างไรในประโยคนั้นๆ มีระบบวรรณยุกต์เสียงสูง เสียงต่ำ ที่ให้ความหมายตามเสียง การสร้างคำใหม่ในภาษาลาวเกิดมาจากการผสมคำ การบอกจำนวนตัวเลขจะขึ้นก่อนคำนามเสมอ การเรียงประโยคจะประกอบไปด้วยประธาน กิริยา และกรรม ส่วนคำขยายจะวางไว้หลังเสมอ คำสุภาพในภาษาลาวจะใช้กับฐานะบุคคล เช่น เจ้าขุนมูลนาย พระสงฆ์ เป็นต้น และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ คำลาวไม่มีวิภक्तिปัจจัยดังเช่นในภาษาบาลี สันสกฤต” (กะชวงณะแหล่งข่าวและวัดทะนะท่า, 2000: 74) อย่างไรก็ตามการสร้างภาษาใหม่ในภาษาลาวก็ได้อาศัยการนำเอาคำศัพท์ในภาษาบาลีและสันสกฤตมาดัดแปลงใช้ให้กลายเป็นศัพท์พื้นเมือง และด้วยอิทธิพลของการยืมคำศัพท์ในภาษาดังกล่าวทำให้ภาษาลาว เปลี่ยนจากภาษาที่เป็นคำโดดและมีพยางค์เดียวมาเป็นภาษาที่มีหลายพยางค์หลายเสียง (กะชวงณะแหล่งข่าวและวัดทะนะท่า, 2000: 75)

นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่าภาษาลาวตัวหนังสือลาวยังประกอบไปด้วยลักษณะทั้งดงาม และเป็นบ่อเกิดของวรรณคดีของชาติหลายเรื่อง แม้ว่าวรรณคดีดังกล่าวจะเป็นการหยิบยืมเอาโครงเรื่องมาจากนิทานของอินเดีย แต่เมื่อนำมาแต่งเป็นวรรณคดีของลาวแล้ว ก็มีการดัดแปลงสร้างขึ้นใหม่ในสิ่งแวดล้อมของลาว ไม่ว่าจะเป็นลักษณะนิสัยใจคอของตัวละครหรือการดัดแปลง นำเอานามทางภูมิศาสตร์ของลาว ไม่ว่าจะเป็นชื่อเมือง ภูเขา ป่าดง แม่น้ำลำธาร เข้าไว้ในวรรณคดี ดังจะเห็นได้จากการที่ลาวมีวรรณคดีที่มีชื่อเสียงไม่ว่าจะเป็นนิทานสินไซ การะเกด จำปาสีตัน เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นความทรงคุณค่าของภาษาและวรรณคดีลาว (กะชวงณะแหล่งข่าวและวัดทะนะท่า, 2000: 75)

ดังที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการนำเอาความสำคัญและคุณลักษณะของภาษาลาวมารื้อฟื้น ถือได้ว่าเป็นความพยายามหนึ่งที่จะสร้างชาติในทางวัฒนธรรมในยุคสังคมนิยม และถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติทางด้านภาษาที่ผู้นำและนักภาษาศาสตร์ของลาวได้ให้ความสำคัญ ต้องการให้ภาษาลาวมีลักษณะชาติและมหาชน กล่าวคือช่วยให้คนลาวใช้ภาษาลาวได้อย่างเป็นเอกราช ไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของภาษาของชาติอื่น ขณะเดียวกันการที่ภาษาลาวมีลักษณะมหาชน ก็คือ การทำให้ภาษาลาวเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างคนลาวกับบรรดาเผ่าต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลสำคัญของการรื้อฟื้น ความสำคัญและคุณลักษณะของภาษาลาว ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้คนลาวมีความภูมิใจในภาษาของตนเองว่าเป็นภาษาที่มีความเก่าแก่และมีเอกลักษณ์ของตนเอง ในขณะเดียวกันก็เป็นการประกาศอัตลักษณ์ของภาษาลาวไปสู่ผู้อ่านที่เป็นชาวต่างชาติไปพร้อมกัน

บทสรุป

การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตั้งแต่ ค.ศ. 1986 เป็นต้นมา กล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของลาว จากนโยบายการพัฒนาประเทศแบบใหม่ ที่ทำให้วัฒนธรรมทุนนิยมและอิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติไหลบ่าเข้าไปในสังคมลาว กระทบต่อเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชาติที่เคยมีมาในอดีตแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน

พรรคประชาชนปฏิวัติลาว และรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำในการรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติของลาวที่เคยมีมาในอดีต ซึ่งถูกลดความสำคัญลงในช่วงของการปฏิวัติสังคมนิยม (ค.ศ. 1975-1985) ให้กลับมามีความสำคัญขึ้นมาใหม่ การรื้อฟื้นวัฒนธรรมของลาวในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ที่สำคัญคือ โครงการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานสำคัญของชาติ การจัดพิมพ์วรรณกรรมประวัติศาสตร์ การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติในทางศาสนา และการรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติในทางภาษา สิ่งต่างๆ เหล่านี้นับเป็นตัวอย่างของการดำเนินนโยบายทางวัฒนธรรมของประเทศสังคมนิยมในกระแสทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ ที่เลือกใช้ยุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองเป้าหมายของอุดมการณ์ชาติในยุคปัจจุบัน และทำให้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นรัฐสังคมนิยมที่มีลักษณะพิเศษกว่ารัฐสังคมนิยมอื่น ในแง่ที่รัฐลาวเป็นรัฐสังคมนิยมที่ให้ความสำคัญต่อการรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติที่เคยมีมาในอดีต ให้สามารถดำรงบทบาทและสืบทอดคุณค่าในปัจจุบัน ●

เอกสารอ้างอิง

ภาษาลาว

- กรมวัฒนธรรมท่ามะหาด. (2002). *เวียงงานวัดตระหนักรักษาในไลยะใหม่*. เวียงจัน : โรงพิมพ์แห่งลัด.
- กะชวงตะแหลงข้าวและวัดตระหนักรักษา. (2001 ก). "โครงการปกปักรักษาหนังสือโบราณลาว," *วันละลิน*. 12 (3): 3-5; พิศลปะพา
- _____ (2002 ก). "ทิศทางสู่ผืนสำเห็ดใหม่ของเวียงงานตะแหลงข้าวและวัดตระหนักรักษา ในชุมชนต่อนหน้า," *วันละลิน*. 13 (4): 4-6; มังกอน.
- _____ (1999). "บันตลอะเบียบกานและกตหมายของกะชวงตะแหลงข้าวและวัดตระหนักรักษา," *วันละลิน*. 10 (4): 3-4; เมสา-มิตุนา.
- _____ (2000). *ประหวัดสาดลาว (ตีกตำบลัน-ปะจจุบัน)*. เวียงจัน : โรงพิมพ์แห่งลัด.
- _____ (2002 ค). "ผลงานและทำก้าวของตะแหลงข้าวและวัดตระหนักรักษา 2001-2002," *วันละลิน*. 13 (3): 3-11; มีนา.
- _____ (2002). "มะหากาบท้าวสูงท้าวเจืองได้รับกานจัดพิมพ์ใหม่," *วันละลิน*. 13 (9): 3-4; กันยายน.
- คณะกานะกานวิทธะยาสาดสังคม. (1990). *มะหาลิสลา วีระวง ขีวิดและผนงาน*. เวียงจัน : โรงพิมพ์แห่งลัด.
- บุญคง สุชะวัด. (2002). *ปะเทดลาวในสังคมนาชาชาติ*. เวียงจัน : วิสาหะกิดโรงพิมพ์สิกลา.
- พักปะชาชนปะติวิธลาว. (2001). *เอกสานกองปะชุมใหญ่คั้งที่ 7 ของพักปะชาชนปะติวิธลาว*. เวียงจัน : โรงพิมพ์แห่งลัด.
- พูนี วงวิจิต. (1995). *คุณสมบัตใหม่และลินทำปะติวิธ*. เวียงจัน : โรงพิมพ์แห่งลัด.
- _____ (1987). *ความขงจำของขีวิดเฮาในขบวนวิธแห่งประหวัดสาดของปะเทดลาว*. เวียงจัน, มปท.
- สถาบันคั่นคว้ำสิลปะวันะคะดีแห่งชาติ. (1988). *สำมะนาโบราณทั่วปะเทด คั้งที่ 1*. เวียงจัน : โรงพิมพ์แห่งลัด.
- สละพาแห่งชาติ (2006). *ลัดตะหามะนูนแห่ง สปป. ลาว*. เวียงจัน : กมโคละนาเพยแผ่กตหมาย กะชวงยุติทำ.
- สินสละหวัน เคื่องเทบลิต. (2000). "คำตอบสำพาดของทานหุมพัน วิธตะนะวง หัวหน้าสถาบันคั่นคว้ำวัดตระหนักรักษา," *วันละลิน*. 11 (7): 3-6; กะกต.
- _____ (2001). "ความเป็นมาของบุญมะโหลานผ้าลาว," *วันละลิน*. 12(2): 6-9; กุมภาพันธ์.
- _____ (1999). "ทิศทางเพื่อก้าวสู่คุณะพาบใหม่ของเวียงงานตะแหลงข้าวและวัดตระหนักรักษา," *วันละลิน*. 10 (4): 4-7; เมสา-มิตุนา.
- _____ (2002). "ผลงาน 10 ปี ของโครงการปกปักรักษาหนังสือโบราณลาว". *วันละลิน*. 13(12): 5-7; ธันวาคม.

- หุมนัน รัตตะนะวง. (1996 ก). "ข้อมูลนเผ่าม้งจากเอกสารเก่าของจีน." *วิษยสาณมลคคถันข้าง* 1(1): 176-178; ม้งกอน-มิดุณา.
- _____. (1996 ข). "นคอนเชียงทองหรือหลวงพะบางนคอนมลคคถันข้างและมวนมนคคโลก." *วิษยสาณมลคคถันข้าง*. 1(2): 101-107; มิดุณา-ทันวา.
- _____. (1996 ค). "วัดทนะท่าและวัดทนะท่าใหม่ของลาว." *วิษยสาณมลคคถันข้าง*. 1(2): 149-170; มิดุณา-ทันวา.
- _____. (2544). *วัดทนะท่าและวัดทนะท่าใหม่ของลาว*. เอกสารไรเนียว

ภาษาไทย

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2543). *ท่องตะเข็บแดนสยาม : การสำรวจแนวพรมแดนไทย-พม่า-ลาว-กัมพูชา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2544). *หอมกลิ่นจำปาเบิกฟ้าเมืองลาว*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กัศวรรค์.
- วรุดศิริ สุจินดา. (2546). "สิทธิมนุษยชนใน สปป.ลาว : กรณีศึกษาเสรีภาพทางศาสนาของคริสตชน นิกายโปรแตสแตนท์ระหว่าง ค.ศ.1975-2000." ใน *สุวรรณภูมิผู้คนและแผ่นดิน*. หน้า 220-230. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย.
- วิภา อุตมฉันท. (2544). *ผลกระทบของสัญญาณวิทยุและโทรทัศน์ข้ามพรมแดนระหว่างไทย-ลาว*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรชัย ศิริโกร. (2542). *การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว*. กรุงเทพฯ : คบไฟ.
- หุมนัน รัตตะนะวง. (2544). "วัฒนธรรมและวัฒนธรรมใหม่ของลาว." ใน *เอกสารประชุมทางวิชาการ เรื่อง ภาษาและวัฒนธรรมของชนเผ่าในแขวงเซกอง สปป.ลาว*. หน้า 1-11. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันท์ พุฒิชัยติ. (2547). *ความสัมพันธ์เชิงนโยบายระหว่างการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจลาว ภายใต้จินตนาการใหม่ ค.ศ. 1986-2000*. ขอนแก่น : คลังนาฬาวิตทยา.

ภาษาอังกฤษ

- Fox, Martin Stuart. (1986). *Laos Politics, Economics and Society*. Lynn Rimier Pub Inc, Boulder.
- _____. (2002). *Buddhist Kingdom, Marxist State : The Making of Modern Laos*. Bangkok: White Lotus.
- Grant, Evans. (1998). *The Politics of Ritual and Remembrance Laos Since 1975*. Chiang Mai : Silk Worm Books.
- _____. (2002). *A Short History of Laos : The Land in Between*. Chiang Mai : Silk Worm Books.